

כל המתאבל על ירושלים

אין לנו סוגיה יותר מכוונת מאשר סוגית המקדש וירושלים. כל המטרה שלה זה כיוון הדרך, לאיפה עמ"י צועד.

מה ייחודיות המקדש? למה היחס של עמ"י אל המקדש ואל ירושלים הוא יחס שאין בשום מצווה אחרת? עמ"י הרבה שנים לא יכול לקיים מצוות שמיטין ויובלות. למה אנחנו לא מתאבלים על כל המצוות התלויות בארץ שהפסדנו, שהיו יכולות לקדש את הארץ? אין כזה יחס. יש רק דבר אחד שעליו מתאבלים: אבלי ציון וירושלים. למה היחס הזה? התשובה היא מאוד פשוטה. יש הבדל גדול ומהותי בין האמצעים לתכליות. לפעמים חסרים לאדם אמצעים, ואם הוא יודע מה ערכם הוא מצטער עליהם. אבל אם התכלית מתמעטת, אז אין חיים. אם היעד ברור, אז הדרך - קשה ככל שתהיה, היא נסבלת. אבל כשאין יעד, החיים נפסקים, זה נקרא אבלות. אדם לא מתאבל על כסף, הוא מצטער. אבל כשהחיים מתמעטים הוא מתאבל. זה לא שאיבדנו כך וכך מצוות באופן מקרי, מי שמתייחס אל זה כך רואה את הדברים באופן חלקי. היחס אל בית המקדש הוא כאל מקום התכלית בעצמה. אדם שחי בעולם והתכלית ברורה לו, יודע שישנו יעד אחד לעולם. המקום שבו המין האנושי יכול להיפגש עם השלמות בעצמה זה כאן. אנחנו פונים אל הנצח, העוה"ב. ה' קבע מקום שבו הוא מיוצג בעולם השלמות הנצחית שצריכה להופיע בעולם הזה. בית המקדש הוא מקום החיבור, באמצעותו בני אדם הולכים ומתקרבים אל היעד נצחי, הופכים את עוה"ז לעוה"ב תוך כדי מצב עבודה. שם אור העולם הבא מופיע, עד כמה שהעולם הזה יכול להכיל אותו.

היחס אל בית המקדש הוא כאל תכלית, לא כאל מצווה. עד כמה שאנחנו פונים לה', אנחנו קוראים לו בשם אחד - אלוקיך ציון, המתגלה על ציון. זה האלוקים שאנחנו עובדים, זה שמו. כשהמקדש נבנה בימי שלמה הוא נבנה בחיסרון, היינו בלוחות שניים. היינו צריכים להביא את העולם לדרגה נוספת, את העולם למצב הנצח. היה ניסיון שכשל בימי שלמה, וניסיון נוסף שכשל בימי עזרא. כך אנחנו כל ההיסטוריה נעים קדימה ואחורה. עמ"י כל הזמן ניסה דרך ירושלים להגיע להארת הפנים ולקרבה הכי שלמה, שהעולם שבו הם חיים יהפוך לעולם הבא. זה נקרא מצב ימות משיח בן דוד, שהעולם עולה ומתקדש מדרגה לדרגה. לעולם שלנו יש תוכנית אחת: הופעת ה' במקדש שבירושלים שתאיר לנבראים, כדי שדרך ההתקרבות שלהם לראות פניו שם הם ילכו וישתלמו. מהרגע שמבינים שהעולם הזה הוא לא עולם זמני במקרה, שעולם הנשמות הוא לא איזה מקום בשמים, שא"י היא מקום הנחלה הנצחית, שבו אנחנו צריכים להסיר את העורלות ולהביא את שלמותו עלינו לנצח - מבינים שמקדש ה' זו מהות אחרת! לא מתייחסים אליו כאל עוד פרט שחסר מאתנו, אלא המפגש חסר, עולם היעדים! אם הר ציון שמים חתומים, אין לנו מגע עם התכלית! נראה לנו שהעולם חשוך ואין לנו יכולת לקדם אותו. אחנו רק מכסים את הקלקולים שעברו, לא מתקדמים אל היעד! זה נקרא עולם שלא פונה לתכליתו.

אין שייכות למושגי אהבה ושנאה במצוות. רק ביחס לירושלים, כי זה לא יחס של מצווה אלא יחס של משכן, עד כמה שנבראים יכולים להשיג אלוקות. אין עוד איפה לחפש אותו, רק שם! זה מקום הופעת ה' בעולם. כל מערכת היחסים של אהבה ויראה, של שלמות הלב - זה רק דרך המקדש. ה' נקרא אלוקי ישראל, אלוקי הארץ ואלוקיך ציון, כי שמך קראת על עירך ועל עמך. זה הסדר שבו ה' חל. אם אדם רוצה לגשת אל השכינה, זה רק דרך מקום ההופעה. התגובה המדוייקת על חורבן ירושלים היא באמת אבלות, זו הפסקת חיים. כל התנ"ך מדבר על המקום הזה כאל יחס אל ה' ממש! אהבתי מעון ביתך. זה הוא! אנחנו לא משיגים את עצמותו אלא את התגלותו, המתגלה בציון!

אנחנו תמיד משיגים אותו באמצעות סדרי ההופעה שלו, והוא רק המתגלה בציון. השלמות הזו מתרחבת והולכת לשאר הארץ, אבל הכל יונק ממקור ההופעה. המקדש הוא המדד למערכת היחסים שלנו איתו, הוא מתגלה אלינו בערכנו. כשהוא מגרש אותנו מהארץ זה ההסתר פנים הכי גדול, כשהוא מחזיר אותנו זה סימן שהדברים מתחילים לזוז. אבל לבית הוא עוד לא מחזיר אותנו, כמו שדוד מחזיר את אבשלום לירושלים אבל עוד לא נתן לו לראות את פניו.

אנחנו מנשקים את אבני ישראל כי פה חלה קדושתו יתברך. היא לא מצווה, א"י היא המקום שבו חוסים תחת כנפיו, "בצל כנפיו יחסיון!" מה אנחנו כל כך מתלהבים מקיבוץ גלויות? עוד לפני שלעמ"י יש צורך להיות בא"י. הקיבוץ הזה הוא עניין של יחס, חוזרים הביתה, נאספים אל מקור ההופעה. ה' פונה אלינו בסדרים המושגים לנו.

היחס אל ירושלים הוא יחס של קרבה וריחוק. מתי אבוא ואראה פני אלוקים, יש רק מקום אחד. שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה'! זה העם שלנו, הולך שלוש בשנה פעמים לראות את פני האדון ה'. יש כאן מצב של קרבה והשלמה, ראו חיבתכם לפני המקום! זו הצורה של המפגש בין אלוקות לאנושות, כל אחד לפי דרגתו. אין סדר אחר! אנחנו צריכים להכניס את זה בליבנו עמוק, יש רק אפשרות אחת להתקרב. כשהסדר הזה חתום, העולם חתום, אנחנו חולים.

יהודי שמגיע לארץ לא מקיים רק מצוות וירשתה וישבת בה. זו מצווה להיות הכי קרוב אל השלמות הנצחית, מי שיוצא מהגבולות האלה הוא הכי רחוק מהגבולות שהוא מבקש. יש רק סדר אחד של קרבה. גם יישוב הארץ היא ממצוות התכלית, גם בניית המקדש, העליה לרגל והקרבה אל מקום השכינה. השבת גם היא נמנית עם המצוות האלה, היחס אליה הוא לא כאל מצווה. השבת מייצגת בעולם שלנו את האלף השביעי, כל יהודי צריך לחיות ביחס נכון אל אותה התגלות, יחס של כבוד ותקווה, של שמירת ט"ל מלאכות כדי לא לחלל את גילוי הקדושה של האלף השביעי. הכל זה ביחס אמיתי להארת הנצח הזו שמופיעה פעם בשבוע. מעין העולם הבא - הכוונה היא לא שאני חש היום מעין העולם הבא, אלא שהתפיסה שלי בהבנת גדר המצווה היא שהעולם הבא מופיע כאן בסדרי העולם הזה.

איך עבודת הקרבנות מקרבת את העולם הבא? - הקרבן לוקח את הצד הכי חיצוני של העולם ומקרבת אותו לשורשה, זה סוד הקרבן. אתה מכין את המציאות שתהיה קרובה יותר לעולם הבא. בית המקדש הוא שורש הכל. לפעול שם מעט זה לפעול הרבה בעולם, קרבן הוא לא תיקון פרטי אלא כלל עולמי, שכל העולם כולו יתרומם למצב יותר מתוקן. מה ההבדל בין מקדש ראשון לשני? - איך הוא היה עומד בדרגה המכוונת למצב הנצח, כמה מקדש של מטה מכוון אל מקדש של מעלה - האם החפץ האלוקי חל בעולם בשלמות, או שהוא מופיע באופן חלקי? אין עניין שיבנו היום בית מקדש? - יש עניין, כי כל שלב מקרב. אם הנמצאים יכולים להיות יותר קרובים, ודאי זה מחייב אותם להיות יותר קרובים.

ההגדרה הזו פותחת שער מאוד גדול. כשמבינים את ההגדרה הזו כל התפיסות שלנו משתנות, הכל מקבל הבנה. למה ירושלים עומדת בלב האומה? כי אם שכחת את ירושלים שכחת אותו, שכחת את היעד שלך בחיים. ירושלים היא לא עיר בירה לאומית, זו עיר האלוקים! משם הושתת העולם. היא סיבת הבריאה, הפניה האלוקית לעולם, ומשם ה' בא להשפיע לעולמו את שלמותו. עד כמה שהנבראים מתקרבים אל נקודת החיבור הזו, כך הם הולכים ונשלמים! אדם שחי בלי יעד כזה במרכז חייו לא פונה אל מטרתו האמיתית, הוא פועל טוב אבל מנותק מהתכלית. הוא יכול לפעול הרבה דברים מרחוק, אבל מתוך ניתוק. ירושלים היא המדד של העולם, איפה אנחנו עומדים ביחס אליו. המפגש הכי שלם הוא "בהר ה' יראה". אברהם אבינו גילה בניסיון העשירי שלו את היעד הכי תכליתי, אבל חוץ ממנו, העולם עדין לא מכיר שאפשר להראות משם פני אלוקים. "אשר יאמר היום" - ביציאת מצרים, כשמשה כותב את התורה, "בהר ה' יראה". היום הוא כבר נראה לנבראים שם, אפשר להגיע להר ה' ולהיפגש איתו.

למצוות ראייה אין שיעור. יהודי היה עולה לפחות שלוש פעמים בשנה, והיו שעולים יותר ומביאים עולת ראייה. המתנה שה' נתן למשה היא ויראהו את כל הארץ. אנחנו לא מזלזלים במתנה שקיבלנו, אבל הראייה שם לא היתה ראייה של צופה, אלא ראייה שמשלימה, שקושרת.

זו ראיית עין בעין, ראייה של זיווג, של חיבור! ראייה שקושרת חלק בחלק. לזה אנחנו מצפים ומייחלים. הזכות הגדולה שיש לנו שאנחנו אבלי ציון וירושלים היא זכות, כי מי שיודע ומייקר את היעד הזה, אז הוא שייך אליו. שישו איתה משוש כל המתאבלים עליה. אבלות מגיעה מאותו שורש של האהבה. עד כמה שאנחנו מחבבים את מעון בית ה', שאנחנו חשים החיסרון, כך אנחנו מתקרבים דרכו. זו הזדמנות עצומה, אני לא יודע אם בשלוש רגלים אפשר להגיע לכזה יחס של געגוע וקרבה כמו ביום הזה. באופן החיובי אנחנו לא יודעים, אנחנו חיים בכאילו. היום אנחנו באמת דבקים דרך החיסרון. עד כמה שאנחנו יכולים להביט על הפער בין השגה השכלית של לאיפה העולם צריך להגיע לעומת המקום בו אנחנו עומדים - כך אנחנו מסוגלים להתקשר אל היעד הזה. לכן בתשעה באב לא אומרים תחנון, זו קרבת אלוקים גדולה דרך החיסרון. זה חיסרון מדביק, חיסרון מקרב.

הקינות מתארות הרבה דברים לכאורה חיצוניים לעניין המרכזי? נכון. "ציון הלא תשאלו לשלום אסיריך" של ריה"ל כתובה ברמה הכי תכליתית. כל השיר הזה הוא משהו מופלא ביותר, הוא נוגע בנקודות הכי עמוקות. אבל רוב הקינות שלנו (יותר אצל בני אשכנז) עסוקות יותר בתולדות האבלות ולא בגדר האבלות. אני רוצה לתת לזה תוכן אחד: לא יעלה על הדעת שאדם יושב ובוכה על הרוגי החורבן. מי זוכר? הם היום נמצאים במקום שהם יודעים לייקר את הסבל שלהם ולהבין את התיקון שנעשה בדיעבד. מה יש לנו לבכות על צרות שארעו לפני אלפי שנים? כמו שזו היתה פורענות גדולה של תיקון גדול. סוף כל סוף, מה לנו וליהודים שאולי לא השאירו צאצאים בעולם? התשובה היא שאנחנו בוכים על כבודם של ישראל. תמונה כזו, של עם ה' שנרמס על ידי הגויים השפלים, זה חילול ה' שאין כמוהו. יהודי הוא דגל של אלוקי השמים והארץ, ה' קרא את שמו אלוקי ישראל. כשיהודי מרומם שמו מתרומם, כשיהודי נשפל שמו מתחלל. אנחנו מתארים כאן תיאורים של חילול ה' בלבד. אנחנו לא מבטאים פה את הצער, רק מתארים את כבוד ישראל שנשפל. כמו שהמסילת ישרים מביא מאבות דר' נתן, ביחס לכל חכם שמצטער על כבודם של ישראל.

למגילת איכה יש כמה מרכיבים, המגילה לא חוברת על תשעה באב. חכמי ישראל תיקנו לקרוא את המגילה על תשעה באב, אבל זה לא ספר שנתחבר על יום החורבן. הוא הרבה יותר מקיף. הצעקה של הספר אומרת: איכה?! איך יתכן האבסורד הזה? אי אפשר להתרגל למצב כל כך נוראי. אותן אותיות של הצעקה של ה' לאדם הראשון אחרי שחטא: אייכה? איפה אתה? מה עשית?! אצלנו הצעקה היא איך יכול להיות, איך יתכן. יש באיכה שלושה הבעות כאב. האיך יתכן הראשון הוא על כבודה של ירושלים. עיר ה' שעומדת בכבודה, שאפילו בבית שני, במצב הרוחני הכי ירוד, ירושלים היתה עיר כזו מכובדת. עיר שהרומאים מסתכלים עליה בכזו הערצה עצומה. זו היתה אחת הערים היפות בעולם, והיא ייצגה את הדבר הבלתי מנוצח. (הרומאים מעולם לא עברו מלחמות כאלה קשות כמו איתנו. זה לא רק שהיינו יותר גיבורים, אלא שלחמנו פה על ערך מוחלט. עמ"י הרגיש שהוא לוחם את מלחמת ה'. הרומאים מימיהם לא צרו על עיר כל כך הרבה זמן, לא ספגו כל כך הרבה אבדות). האיכה השני הוא על המקדש, והשלישי הוא על כבודם של ישראל. זו קינה מיוחדת על כבודם של ישראל. הקינות האשכנזיות עוסקות בעיקר בכבודם של ישראל.

השיחה נערכה לפישטחיות הבנתו של העורך,
ובל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.